

Adalia Kiukas

”EN VIHAA MUN LAPSIA. VIHAAN ITSEÄNI ÄITINÄ.”
Kategoria-analyysi äitiyden katumisesta ja siihen
kytkeytyvistä kulttuurisista ihanteista

TIIVISTELMÄ

Adalia Kiukas: ”En vihaa mun lapsia. Vihaan itseäni äitinä.” Katogoria-analyysi äitiyden katumisesta ja siihen kytkeytyvistä kulttuurisista ihanteista
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Huhtikuu 2023

Perehdyn tutkielmassani katogoria-analyysin keinoin siihen, miten äidit kuvaavat katumuksen kokemuksia, millaisia responsseja äidit kohtaavat katumuksen kokemuksiin liittyen sekä miten katumuksen kuvaukset ja niihin tuotetut responssit osallistuvat äitiyden kulttuuristen ihanteiden rakentamiseen. Vanhemmuus on etenkin Suomessa hyvin sukupuollittunut yksikkö. Äitiys sisältää monia eri kulttuurisia ihanteita, odotuksia ja vaatimuksia. Katumusta ei tyypillisesti liitetä osaksi äitiyden kokemusta siinä mielessä, että katumuksen kohteena olisi äidiksi ryhtyminen ylipäätään. Lasten hankkimisen katuminen onkin keskustelunaiheena hiljainen ja anonyymi. Äitien vaietet ja vaiennetut katumuskokemukset jäävät piiloon ilmiön tabun luonteensa vuoksi, jolloin ne säilyttävät marginaalisen asemansa harvinaiseksi tai mahdottomaksi miellettyinä ilmiönä. Osallistun tutkielmallani näkymättömän äitiyskokemuksen valaisemiseen tuottaakseni tietoa äitien sosiaaliseen todellisuuteen kytkeytyvästä merkityskirjosta

Taustoitin tutkielmaani feministisellä teorialla ja tarkemmin äitimyytin käsitteellä sekä tunnesääntöjen teorialla. Aineistoni koostuu Jodel-keskustelupalstan anonyymeistä, #kadutkolapsia-aihetunnisteella merkityistä kirjoituksista sekä viestiketjuista kyseisen keskustelupalstan äidit-aihekanavalla. Näissä kirjoituksissa äidit jakavat kokemuksiaan äitiyden katumisesta. Katogoria-analyysin avulla pääsen tarkastelemaan sitä, millaisia odotuksia, merkityksiä ja vaatimuksia äitiyttä kohtaan aineistoni äidit ovat sisäistäneet ja toisaalta, miten he itse osallistuvat näiden rakentamiseen.

Aineistostani nousi esiin äitien käyttämä nimitys äiti-ihmisistä. Äiti-ihmisyyden muodostuu äitiyttä kohtaan tuotetuista ihanteista, odotuksista ja vaatimuksista. Ollakseen äiti-ihminen ei tarvitse olla äiti, vaan se on aineistoni mukaan lasten hankkimisesta riippumaton piirre. Tyypillisesti aineistoni äidit eivät identifioituneet äiti-ihmisiksi, vaan päinvastoin ei-äiti-ihmisiksi. Kuten äiti-ihmisyyden, ei-äiti-ihmisyyden näyttäytyminen aineistoni perusteella piirteinä, jotka ei ole riippuvainen naisten faktuaalisesta asemasta äitinä tai lapsettomana. Äiti-ihmisyyden ja ei-äiti-ihmisyyden rakentuvat äitien katumuskirjoituksissa sisäsyntyisinä ominaisuuksina, jotka merkityksellistyvät odotusten, odottamattomien tunteiden, vaatimusten ja kuormituksen ristipaineessa. Responsseissa äitien katumuskirjoituksiin esiintyvät näkemykset katumuksesta sallittuna, mutta rajattavana kokemuksena, yksinäisen vanhemmuuden oireena sekä epäoikeudenmukaisuutena. Tyypillisesti katumusta kuvaanneet äidit ottivat sisäistämänsä ihanteet ja odotukset annettuina, mikä osaltaan ylläpitää ja rakentaa näitä ihanteita. Sen sijaan responsseissa esiintyi useammin kritiikkiä vallitsevia ihanteita ja ydinperhekulttuuria kohtaan. Aineistoni äidit korostivat, ettei katumus kohdistu henkilökohtaisesti lapsiin, vaan äitien päätökseen ryhtyä äidiksi ylipäätään.

Tulokset osoittavat, että äitiyden katuminen on jaettu kokemus, jonka perusteisiin liitetään paljon eri kulttuuriin ihanteisiin kytkeytyviä merkityksiä. Aineistoni äitien samaistumattomuus äiti-ihmisiin näyttäytyy paikoin reaktionaalina hylkiä ulkopuolelta asetettua, kapeaa ja luonnollistettua äitimuottia. Näin ollen tutkielmani jättää jälkeensä kysymyksen siitä, miltä äitiyden katumuskokemukset näyttäisivät, jos äidit saisivat toteuttaa äitiyttä itselleen luontevalla tavalla. Äitiyden ihanteiden ja niiden rakentamisen tutkiminen äitien katumuskirjoituksissa tarjoaa mahdollisuuden äiteihin kohdistuvien vaatimusten kriittiseen tarkasteluun ja äitien oman aktiivisen toimijuuden vahvistamiseen. Äitien näkymättömiin jäävän sosiaalisen todellisuuden valottaminen avaa uusia näkökulmia vanhemmuuden jakautumiseen ja kuormittavuuteen sekä kutsuu pohtimaan keinoja sukupuolten välisen tasa-arvon lisäämiseen.

Avainsanat: Feministinen teoria, katumus, katogoria-analyysi, tunnesäännöt, äitimyytti, äitiys.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimuksen tausta	3
	2.1 Miten äitiyttä kadutaan?	3
	2.2 Suhtautumisia katumukseen	5
3	Teoria ja käsitteet	7
	3.1 Äitimyytti	7
	3.2 Tunnesäännöt	9
4	Tutkimusasetelma	11
	4.1 Aineisto	11
	4.2. Tutkimuseettiset kysymykset	12
	4.3 Tutkimusmenetelmä	13
5	Tulokset	15
	5.1 Äitien katumuskuvaukset	15
	5.1.1 Äiti-ihmisyiden ja ei-äiti-ihmisyiden sisäsyntyisyys	16
	5.1.2 Odotetut ja odottamattomat tunteet	19
	5.1.3 Vaatimukset ja kuormittuminen	21
	5.2 Responssit äitien katumukseen	22
	5.1.4 Katumus sallittuna, mutta rajattavana tunteena	23
	5.1.5 Katumus reaktionä yksinäiseen vanhemmuuteen	24
	5.1.6 Katumus epäoikeudenmukaisuutena	25
6	Johtopäätökset	27
	Lähteet	30

1 Johdanto

Äitiyteen sisältyy yhteiskunnassamme monia eri ihanteita, odotuksia ja vaatimuksia. Orna Donath (2015b, 343) luonnehtii äitiyttä kulttuurisena ja historiallisena konstruktiona, johon sisältyy käsitys naisista luonnollisina hoivaajina sekä naiseudesta äitiyden synonyymina. Kulttuurisesti muodostunut käsitys naisen hyvin eletystä elämästä sisältää odotuksen lasten hankkimisesta ja käsitys äitiydestä on konstruoitu palkitsevaksi ja arvokkaaksi kokemukseksi. Lasten hankkimista vielä puntaroivat naiset saattavatkin kuulla varoituksia siitä, kuinka he tulevat vielä katumaan, jos jättävät lapset tyystin hankkimatta. (Em. 346–347.) Entä jos todellisuudessa lasten hankkiminen saakin äidit katumapäälle?

Äitiys on monissa yhteiskunnissa verhoiltu mielikuvilla myyttisestä yhteydestä lapsen ja äidin välillä, jota ihmisten katumuksen kokemukset eivät kykene tavoittamaan. Äitiyden essentialisoiminen eli äitiyden näkeminen naisten olemuksellisenä, sisäsyntyisenä piirteenä sysää hoivavastuun naisten harteille ja vähättelee äitien tekemää työtä implikoidessaan, että äitiyden rooli herää naisissa itsestään. Odotukset vanhemmuutta kohtaan ja näiden odotusten seuraukset ovatkin vahvasti sukupuolittuneita. Diana Meyersin (2001, 736) mukaan äitiyden vaikutukset naisten työelämän mahdollisuuksiin ovat tyypillisesti rajoittavia esimerkiksi ylennysten, palkkakehityksen ja eläkkeen kertymisen suhteen. Äitien katumusta tutkineet Tiina Sihtonen ja Armi Mustosmäki (2021, 109) kuvaavat erityisesti suomalaista vanhemmuutta hyvin sukupuolittuneena yksikkönä. Suomen maskuliininen työkulttuuri pitkine työaikoineen, äitien ja isien taipumus olla pitämättä yhtäläisiä vanhempainvapaita sekä hyvinvointivaltion perheille suunnattujen palveluiden leikkaukset myötävaikuttavat vanhemmuuden sukupuolittuneisuuteen. Äitien kohtaamien haasteiden yhteydessä puhutaan vain harvoin poliittisista keinoista sukupuolten tasa-arvon parantamiseksi. Milla Salin, Minna Ylikännö ja Mia Hakovirta (2018, 11) toteavat, että vaikka suomalaiset äidit työskentelevät useammin kokopäivätoissa kuin muissa Pohjoismaissa asuvat äidit, on suomalaisilla suhteellisen perinteiset asenteet ja käytännöt palkkatyön ja lastenhoidon jakamiseen liittyen. Sihdon ja Mustosmäen (2021, 111) mukaan tämän seurauksena Suomi muodostaa vahvasta hyvinvointivaltion asemastaan huolimatta monella tapaa melko perinteisen sukupuolikulttuurin.

Myös Kelan ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön teettämät nykyaikaiset tilastot lapsiperheiden tilanteista valottavat vanhemmuuden sukupuolittuneisuutta ja hoivavastuun epätasaista jakautumista. Kelan vuoden 2021 lapsiperhe-etuustilaston mukaan vanhempainpäivärahaa päivittäin 89

prosenttia korvattiin nimenomaan äideille (Kela 2021, 7). Sosiaali- ja terveysministeriön teettämän vuoden 2017 tasa-arvobarometrin mukaan hoivavastuu lapsista on yhä vahvasti naisilla. Naisista noin puolet kertoivat olevansa päävastuussa lastenhoidosta, miehistä vain 2 prosenttia. Myös kotitöiden vastuu jakautuu yhä perinteisten sukupuoliroolien mukaan kahden puolison perheissä ja naisten vastuu kotitöistä koettiin selvästi suuremmaksi kuin miesten. Noin joka kymmenes nainen koki liiallista vastuuta kotitöistä, kun taas vain kaksi prosenttia miehistä koki samoin. Lähes joka neljäs nainen koki vastuun kotitöistä olevan toisinaan liikaa, kun taas 80 % miehistä ei kokenut liiallista vastuuta kotitöistä lainkaan. (Attila ym. 2018, 102–104.)

Kun naisia pidetään luonnollisina hoivaajina, näyttäytyy katumus ristiriitaisena ja luonnottomana, äitiyteen kuulumattomana ilmiönä. Äitiyden katuminen voi näin ollen herättää hämmästyttä, närkästyttä ja tuomitsemista ulkopuolisissa, mutta myös katumusta kokevissa äideissä itsessään. Lasten hankkimisen katuminen onkin keskustelunaiheena hiljennetty ja anonyymi. Katumuksen kokemuksista tyypillisesti vaietaan ja toisaalta kokemuksia saatetaan myös vaiennuttaa. Tällöin äitiyden katuminen elää yhteiskunnassa mielikuvien tasolla harvinaisena tai mahdollittomana ilmiönä, mikäli se tunnustetaan olemassa olevaksi ilmiöksi ylipäättään. Vaiettujen ja vaiennettujen kokemusten tutkiminen tarjoaa arvokkaan mahdollisuuden koostaa kattavampi käsitys sosiaalisesta todellisuudesta, jossa äitiyden katuminen lähinnä tabuna tunnettuna ilmiönä voi näyttäytyä odotettua yleisempänä, jaettuna kokemuksena. Äitiyden ihanteiden ja niiden rakentamisen tutkiminen äitien katumus kirjoituksissa tarjoaa mahdollisuuden äiteihin kohdistuvien vaatimusten kriittiseen tarkasteluun ja äitien oman aktiivisen toimijuuden korostamiseen. Äitien sosiaalisen todellisuuden valottaminen voi avata uusia näkökulmia ja keinoja vanhemmuuden ja laajemmin sukupuolten välisen tasa-arvon lisäämiseksi.

Aloitin tutkielmani perehtymällä aiempiin äitien katumusta käsitteleviin tutkimuksiin. Seuraavaksi esittelen tutkielmaani taustoittavia teorioita ja käsitteitä, eli feminististä teoriaa, äitimyyttä ja tunnesääntöjä. Tämän jälkeen käyn läpi tutkimusasetelmani, eli tutkimuskysymykseni, keräämäni aineiston sekä tutkimusmenetelmänä käyttämäni kategoria-analyysin perusperiaatteet. Seuraavaksi etsin aineistostani vastauksia kysymyksiini siitä, miten äidit kuvailevat katumusta, millaisia responsseja katumusta kokevat äidit kohtaavat ja miten nämä kuvaukset ja responssit osallistuvat äitiyden kulttuuristen ihanteiden rakentamiseen. Lopuksi vedän keskeiset tulokset yhteen, peilaan niitä aiempiin tutkimuksiin ja esittelemiini teorioihin sekä esitän niistä johtopäätöksiä.

2 Tutkielman tausta

Äitiyden katumista on sen tabun maineestaan huolimatta tutkittu viimeisen vuosikymmenen sisällä aiempaa enemmän. Orna Donathin (2015a, 2015b) urauurtava tutkimustyö nosti äitiyden katumisen kiinnostavaksi kysymykseksi tiedeyhteisön sisällä, mutta myös julkisessa keskustelussa valottaessaan aiemmin suurimmaksi osaksi pimentoon jäänyttä ilmiötä. Tutkimukset äitiyden katumisesta tuottavat erilaista tietoa riippuen tutkimusmenetelmistä ja ne sijoittuvat eri puolille maailmaa. Donath (2015a; 2015b) avartaa äitiyden katumusta israelilaisessa kontekstissa haastatteluaineiston ja ankkuroidun teorian (*grounded theory*) keinoin. David Matley (2020) paneutuu brittiäitien anonyymeihin nettikeskusteluihin äitiyden katumisesta diskurssi-analyysiä hyödyntäen. Sihto ja Mustosmäki (2019; 2020) ovat tehneet tilaa äitiyden katumusta käsittelevälle tutkimukselle suomalaisissa konteksteissa aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmin sekä jäsenkategoria-analyysin keinoin.

Sihto ja Mustosmäki (2019) tutkivat katumusta tuntevien äitien suhdetta intensiivisen äitiyden ihanteisiin suomalaisella Vauva.fi-keskustelupalstalla. He kohdistavat tutkivan katseensa kohti äitiyden ideaalien ylläpitoon ja rakentumiseen katumusta kokevien äitien katumuskirjoituksissa identiteetin, toiminnan ja tunteiden tasolla. Heidän keskeinen havaintonsa on, että äitien kokemus katumus pintaautuu saavuttamattomien ihanteiden myötä nousseen kokemukseen omasta huonommuudesta äitinä (em. 169). Osallistun tähän traditioon omalla tutkielmallani tuoden samansuuntaisen tutkimusasetelman toiseen anonyymiin sosiaalisen median kontekstiin tuottaen tietoa siitä, millaisia trendejä aiemman ja päivitetyn tutkimusasetelman välillä on havaittavissa.

Lähdekirjallisuuttani yhdistävänä tekijänä näyttäytyy havainto siitä, etteivät esimerkiksi sosio-ekonominen tausta ja taloudellinen tilanne vaikuta olevan merkittäviä tekijöitä katumuksen tuntemusten taustalla. Esimerkiksi Donath (2015b, 357) tulee artikkelissaan siihen lopputulokseen, että ainut selkeä yhdistävä tekijä hänen 22 haastattelemlleen äidille on se, että he ovat naisia, joilla on jälkikasvua. Hänen mukaansa on mahdotonta, mutta myös tarpeetonta paikantaa yhtä tiettyä taustaselittäjää katumuksen kokemuksille.

2.1 Miten äitiyttä kadutaan?

Aiempia tutkimuksia yhdistää äitien tapa kuvailla katumuksen paikantumista. Monet äideistä painottivat, etteivät tunne negatiivisia tunteita lapsiaan kohtaan, vaan katumus kohdistuu omaan

äitiyteen. Esimerkiksi Donathin (2015b, 355) haastattelemista äideistä valtaosa kuvasi rakastavansa lapsiaan, mutta vihaavansa kokemustaan äitiydestä. Tätä havainnollistaa kyseisestä tutkimuksesta esiin noussut huomio siitä, miten monet äidit saattoivat katua äitiyttään jo raskausaikana, eli ennen lapsen tutustumista ja siten täysin riippumatta lapsen ominaisuuksista ja piirteistä. Artikkelien aineistoissa toistui kokemus äitiydestä raskaana ja kuormittavana, jossa ei jää tilaa omalle identiteetille äitiyden ulkopuolella. Kaikissa lähdeartikkeleissa toistuu äitien johtopäätös siitä, että huolimatta rakkaudesta lapsiaan kohtaan, viime kädessä äitiys kuitenkin ottaa enemmän kuin antaa. Esimerkiksi Donathin haastattelemista äideistä jokainen kuvasi äitiyden negatiivisten puolien päihittävän positiiviset puolet. Useat hänen haastattelemistaan äideistä kokivat, ettei äitiys tuo heidän elämäänsä mitään lisää huolen ja vaikeuksien lisäksi. (Em. 359.)

Katumukseen liitettiin artikkeleissa hyvin yleisesti tunne menetyksestä ja kaipuusta entiseen, lapsivapaaseen elämään. Äidit kokivat menettäneensä oman elämänsä, identiteettinsä ja oman aikansa. Kaipuu näyttäytyy esimerkiksi Matleyn (2020, 5) aineistossa keskeisimpänä teemana. Äidit kertoivat muun muassa tuntevansa menetystä omasta identiteetistään ja haaveilevansa elämästä ilman lapsia. Sihto ja Mustosmäki (2021, 114) tuovat esiin äitien kuvaukset siitä, kuinka he kaipaavat aikaa itselleen, ihmissuhteilleen ja uralleen. Elämä ilman lapsia kuvataan huolettomaksi, hedonistiseksi ja vapaaksi, jossa voi tehdä asioita spontaanisti.

Myös äitiyden kuormittavuus ja äitiyttä koskevista kulttuurisista ihanteista kumpuavat suorituspaineeet nousivat keskeisesti esiin kaikissa artikkeleissa. Sihdon ja Mustosmäen (2021, 113) aineiston katumusta kokevat äidit näyttivät sisäistäneen äitiyden kulttuuriset ihanteet hyvin vahvasti pitäen niitä mittapuuna omalle äitiydelleen. He antoivat esimerkiksi pitkiä luetteloita tehtävistä, joita heidän on suoritettava täyttääkseen edes kelvollisen äidin standardit. Eräs Matleyn (2020, 3) tutkimista äideistä kuvasi rintaruokkineensa omaa lastaan vuoden ajan täyttääkseen niin sanotun hyvän äidin ”moraaliset velvoitteet”, kuitenkin tuntematta rintaruokintaa positiivisia tunteita herättävänä toimintana. Sihto ja Mustosmäki (2021, 114–115) tuovat esiin, miten katumukseen sisältyy tyypillisesti myös syyllisyyden tunteita. Omista ponnisteluistaan huolimatta katumusta tuntevat äidit elivät ahdistuneina siitä, että he olivat epäonnistuneet tai tulevat ennen pitkää epäonnistumaan äiteinä. Katumusta tuntevat äidit siis näkivät katumuksen tunteet mahdollisesti haitallisina tai vaarallisina lapsilleen. Tästä syystä he kuvailivat velvollisuudekseen suojella lapsiaan ulkomaailman riskien lisäksi myös omilta katumuksen tunteiltaan.

Lähdeaineistojen äidit siis pyrkivät täyttämään kulttuurisia odotuksia siitä, mitä on olla hyvä äiti, samalla kuitenkin tuntien katumusta. He esimerkiksi imettivät, leikkivät, huolehtivat ja kasvattivat lapsiaan kuin kuka tahansa muukin äiti. Monet heistä näyttivät sitoutuneen kulttuuriin äitiyden ihanteisiin kritisoiden niitä avoimesti (Sihto & Mustosmäki 2021, 115). Katumuksen kokemuksista ei ole siis perusteltua muodostaa johtopäätöksiä aineiston äitien äitiydestä suoriutumisesta, kyvykkyydestä, vastuunkannosta, tai lasten kaltoinkohtelusta.

2.2 Suhtautumisia katumukseen

Äitiyden katumus herättää monenlaisia reaktioita yhteiskunnassa. Sihto ja Mustosmäki (2019, 157) arvioivat, että äitiyteen liitetystä negatiivisista tunteista puhumisesta on tullut yhä hyväksyttävämpää. Äitiydestä puhumisen tavat ovat monipuolistuneet ja äitiyden ihanteista neuvottelu on tullut läheisemmäksi osaksi arjen keskusteluja. Näitä keskusteluja seuraavat kuitenkin tyypillisesti kuvaukset siitä, kuinka kaikista kamppailuista huolimatta rakkaus omaa lastaan kohtaan tekee niistä vaivan arvoisia (Sihto & Mustosmäki 2021, 111). Lisäksi äitiyteen liittyvästä kulttuurisen tilan avartumisesta huolimatta äitiysihanteista poikkeamista on havaittavissa hyvin harvoin (Sihto & Mustosmäki 2019, 157).

Äitien katumisen lisäksi Matley (2020) sekä Sihto ja Mustosmäki (2021) ovat perehtyneet myös äitien katumuskokemusten herättämiin reaktioihin. Lähdeaineiston perusteella katumuksen kieltäminen on yleistä ja sitä selitetään usein väsymyksellä ja kuormittuneisuudella. Toiseksi äitiyden katumusta voidaan selittää esimerkiksi synnytyksenjälkeisellä masennuksella tai mielenterveysongelmalla. Tyypillisesti katumukseen suhtauduttiin liminaalisena kokemuksena, eli väliaikaisena tunteena pienten lasten äitien yrittäessä sopeutua muuttuneeseen elämäntilanteeseensa. Katumukseen suhtautuminen liminaalisena kokemuksena korostaa katuvien äitien kokemuksen marginaalisuutta. (Matley 2020, 6.) Huomion ohjaaminen pois katumuksesta ja kohti väsymystä tai masennusta vahvistaa myös vaikutelmaa siitä, että on erittäin vaikeaa hyväksyä sosiaalisesti äitien haluttomuutta olla äitejä (Sihto & Mustosmäki 2021, 117).

Kolmanneksi äitiyden katumisen herättämissä reaktioissa osattiin myös kiinnittää huomiota kulttuuristen ihanteiden luomiin paineisiin, mutta ennemmin kritisoiden äitien tapaa ottaa liikaa paineita, kuin kulttuurisia ihanteita yleisesti. Tällaisten näkemysten mukaan äidit uuvuttivat itse itsensä yrittäessään vastata mahdottomiin vaatimuksiin ja heidän uupumuksensa ja sitä kautta myös katumuksensa olisi voitu välttää yksinkertaisesti suorittamalla vähemmän. (Sihto & Mustosmäki, 2021, 117.)

Lisäksi huoli lapsista nousi esiin monissa reaktioissa katumusta kohtaan. Tällöin äitien katumuksen pelättiin vaikuttavan negatiivisesti lasten kasvuun ja kehitykseen tai johtavan lasten kaltoinkohteluun ja jopa väkivaltaan. (Matley 2020, 7; Sihto & Mustosmäki 2021, 118.) Katumusta saatettiin pitää osoituksena äidin rakkauden puutteesta tai merkinä laiminlyövästä tai väkivaltaisesta käytöksestä lapsia kohtaan. Katumuksen pelättiin toimivan oikeutuksena olla ottamatta vastuuta lasten elämästä tai jopa oikeutuksena hankkiutua lapsista eroon esimerkiksi ”hukuttamalla heidät mereen”. (Donath 2015b, 361.)

3 Teoria ja käsitteet

Taustoitin tutkimustani feministisen teorian viitekehyyksessä. Simone De Beauvoir (1980) käsittelee naisten kohtaamaa äitiysolettamaa ja äitejä koskevia ihanteita ja vaatimuksia. Äitiys ja äitiyden ihanteet rakentuvat kulttuurisista oletuksista ja odotuksista siitä, mitä on olla hyvä äiti ja yleisesti hyvä nainen. Näitä oletuksia ja odotuksia on tutkittu feministisen tutkimuksen saralla laajasti etenkin äitimyytti (*good mother myth*)-käsitteen havainnollistamana.

Lisäksi paneudun katumuksen kulttuurisiin merkityksiin tunnesääntöjen (*feeling rules*) teorian avulla. Tunteet muodostuvat väistämättä yhteiskunnallisessa kontekstissa, jota ohjaavat kulttuuri, käyttäytymisnormit ja sukupuolisidonnaiset ideologiat (Donath 2015b, 346). Pyrkimyksenäni ei kuitenkaan ole asettaa tarkkoja rajoja katumuksen käsitteelle omassa analyysissäni, vaan annan katumuksen merkityksen muodostua tutkielmani edetessä aineistolähtöisesti.

3.1 Äitimyytti

Äitimyytti on feministisen tutkimuksen kentällä laajasti tarkasteltu käsite ja ilmiö. Kuten kaikki inhimilliset kokemukset, myös äitiys muodostuu tietyn kontekstin ja ympäristön vaikutuksen alaisena. Äitimyytti muodostuu ja tulee yhä uudelleen olemassa olevaksi äitiyttä koskevien kulttuuristen normien ja ihanteiden yhteisvaikutuksessa. Kulttuuristen normien ja ihanteiden alaisina äidit joutuvat sopeutumaan niiden tuottamiin vaatimuksiin, sillä ihanteista poikkeaminen yhtäältä vaarantaa heidän asemansa sosiaalisesti hyväksytyinä ja arvostettuina äiteinä. (Sinai-Glazer 2016, 354.) Toisaalta äitien asema ja arvostaminen riippuu Beauvoirin (1980, 103) mukaan aina yhteiskunnassa vallitsevasta kulttuurista. Jos lapsia arvostetaan korkealle, äidin ja lapsen läheinen suhde lisää myös äidin saamaa arvostusta. Vastaavasti, jos lapsia ei pidetä yhteiskunnassa erityisen arvostetussa asemassa, voi äidin läheinen suhde lapseen vähentää myös hänen saamaansa arvostusta.

Äitiyden essentialisoiminen ja luonnollistaminen osaksi naiseutta on olennainen osa äitimyytin rakentumista ja äitiys käsitetään usein naisen ”fysiologisen kohtalon” täyttymyksenä (Beauvoir, 1980, 349). Beauvoir kuvaa tätä äitiyden luonnollistamista pseudoneutralismiksi, jonka taakse yhteiskunnan keinotekoinen moraalitietä kätkeytyy. Äitiyden käsittäminen naisten luonnollisena päämääränä ja tavoitteena asettaakin naisille hyvin tarkkoja tehtäviä, oikeuksia ja velvollisuuksia (em. 350). Nancy Chodorow (1978, 4) kuvaa äitiyttä universaalina ja staattisena tekijänä sukupuolittuneessa työnjaossa. Verrattuna iseihin ja miehiin, äidit ja naiset hoitavat lapset, muodostavat heihin vahvemman emotionaalisen suhteen ja viettävät heidän kanssaan enemmän

aikaa. Silloinkin, kun äiti ei ole päävastuussa lastenhoidosta, siirtyy vastuu tyypillisesti muille naisille, esimerkiksi hoivatyöntekijöille tai naissukulaisille. Kun äitiys nähdään erottamattomana, luonnollisena osana naiseutta, ei hoivavastuun tasavertaiselle jakamiselle jää tilaa (em. 3). Lastenhoito on säilyttänyt asemansa naisten työnä siitäkkin huolimatta, että naiset osallistuvat yhtä lailla myös julkiseen työelämään. Johdannossa esittelemieni nykytilannetta kuvaavien tilastojen, esimerkiksi vuoden 2017 tasa-arvobarometrin valossa Chodorowin 1970-luvun lopulla julkaistu teos näyttäytyy yhä ajankohtaisena.

Adrienne Richin (1995) mukaan oletus äideistä lasten ensisijaisina vanhempina tuottaa perheitä ja vanhemmuuksia, joissa isän rooli vanhempana on toimia lähinnä apulaisena äidille. Äitiyden näkeminen luonnollisena osana naisen elämää sysää hoivavastuun naisille jättäen hyvin vähän neuvotteluvaraa naisten elämänkulun suhteen, minkä voi nähdä suurena palveluksena patriarkaliselle yhteiskunnalle. Richin (1995) mukaan epätasaista hoivavastuuta ei usein käsitellä ongelmallisena juuri äitiyden sisäsyntyisyysnäkemysten vuoksi, jonka mukaan äidit rakastavat lapsiaan rajattomasti ja näin ollen saavuttavat elämänsä täyttymyksen viettäessään kaiken aikansa heidän kanssaan. Tässä mielessä äitiys nähdään ehtona ”kokonaiseksi naiseksi” tulemiselle.

Länsimaisessa lisääntymistä ja äitiyttä koskevassa kirjallisuudessa ja julkisessa keskustelussa nousee tyypillisimmin esiin naisten äitiyspäätöksiä koskeva valinnanvapautta korostava diskurssi. Valinnanvapautta korostava diskurssi perustuu uusliberaalille, kulutus- ja yksilökeskeiselle ajattelutavalle, jonka mukaan yhä kasvavalla määrällä naisia on oikeus valita hankkivatko he lapsia vai eivät. Koska useimmista naisista yhä tulee äitejä, oletetaan sen toimivan osoituksena heidän toimijuudestaan ja osoittavan, että he tosiaan ryhtyvät äideiksi omasta vapaasta tahdostaan. Tällainen valinnanvapautta korostava diskurssi ei kuitenkaan ota huomioon yhteiskunnassa vallitsevia kulttuurisia ihanteita ja valtasuhteita, jotka ohjaavat ihmisten valintoja. (Donath 2015a, 200.) Naiset kohtaavatkin hyvin erilaisia asenteita lasten hankkimisen suhteen riippuen esimerkiksi heidän iästään tai sosioekonomisesta asemastaan. Esimerkiksi nuoria, ikääntyviä ja köyhiä naisia saatetaan kehottaa olla hankkimatta lapsia, mutta tyypillisesti naiset, jotka eivät halua hankkia lapsia missään olosuhteissa voivat kohdata syytöksiä itsekkyydestä ja lapsellisuudesta. (Meyers 2001, 735–736.) Patrice DiQuinzion (2013, 8–9) mukaan äitien kirjavasta representaatioista huolimatta heidän asemansa äiteinä ovat toisiinsa nähden hyvin hierarkkisessa suhteessa. Esimerkiksi naimisissa olevat ydinperheihannetta mukailevat äidit voivat kohdata huomattavasti laajempaa hyväksyntää, kuin äidit, joilla ei ole laillista huoltajuutta

omiin lapsiinsa. Myös Sihdon ja Mustosmäen (2021, 114) aineistossa esiin nousseet seikat ilmentävät näitä lasten hankkimista ja ydinperhettä koskevia kulttuurisia ihanteita ja odotuksia. Jotkut äidit tunnustivat, että he päätyivät hankkimaan lapsia, koska luulivat heteronormatiivisen odotuksen mukaisen ydinperhe-elämän tekevän heistä onnellisimpia. Lasten saamisen jälkeen he kuitenkin ymmärsivät, ettei äitiys sovi heidän identiteettiinsä. Nämä kulttuuriset ihanteet ja niiden kytkeytyminen lasten hankkimista koskevaan päätöksentekoon huomioiva lähestymistapa avaa uusia näkökulmia äitiyden tarkasteluun. Vaikka naisten oletetaan olevan täysin vapaita valitsemaan vanhemmuuden ja lapsettomuuden välillä, tämä oletus ei välttämättä päde yhtä lailla kaikkiin eri naisryhmiin. Päätös lasten hankkimisesta tapahtuu poliittisten ja kansallisten kontekstien sekä teknologiaan, etniseen alkuperään, uskontoon, kykyihin, sukupuoleen ja luokkaan kytkeytyvien diskurssien alaisuudessa. (Donath 2015a, 200.)

Beauvoir (1980, 406) ehdottaa ratkaisuja, joilla voitaisiin edistää sekä naisten että lasten hyvinvointia yhteiskunnassa. Hänen mukaansa on ”äärimmäisen kaksinaamaista” ylistää naisia äiteinä ja ensisijaistaa heidät vanhempina, mutta samalla osoittaa heitä kohtaan halveksuntaa muilla elämänalueilla. Yhteiskunnassa naisten urakehitystä rajoitetaan ja heidän kyvykkyyttään vähätellään, mutta samaan aikaan naisille uskotaan kaikkein vaikein ja vastuullisin tehtävä: ihmisen kasvattaminen. Beauvoir (1980, 7–8) korostaa, ettei naisen roolin tulisi olla ainoastaan äiti, ja että naisten tulisi olla vapaita valitsemaan, miten he elävät elämänsä ilman ulkoisia paineita tai yhteiskunnan asettamia normeja. Hän kyseenalaistaa sen, että äidin huolenpito olisi ainoa tapa turvata lapsen hyvinvointi. Hänen mukaansa käsitys äidin ja lapsen kahdenvälisestä pakkoliitosta on vain haitaksi molemmille, sillä myös kodin ulkopuolella itseään toteuttava äiti edistäisi myös lasten hyvinvointia. Beauvoirin mukaan nainen, jolla on rikas oma elämä, osaa myös todennäköisemmin toimia lapsensa parhaaksi. Äitiys ei saisi olla este naisten työssäkäynnille, vaan yhteiskunnan tulisi organisoida lastenhoito niin, että sitä siirrettäisiin enenevässä määrin myös yhteisön vastuulle ja äitejä autettaisiin ja tuettaisiin tarvittaessa. Monet Beauvoirin alun perin 40-luvun lopulla esiin tuoduista ajatuksista äitiyden haasteista ovat yhä 2020-luvullakin läsnä, kuten aiempi tarkasteluni vanhemmuuden sukupuolittuneisuudesta osoittaa.

3.2 Tunnesäännöt

Vaikka negatiivisillekin tunteille on nykyään Sihdon ja Mustosmäen (2021, 111) mukaan enemmän tilaa, sosiaaliset normit ohjaavat edelleen sitä, mitkä negatiivisista tunteista ovat sopivia ja missä määrin. Hochschild (1979, 564) kuvailee tätä ilmiötä tunnesäännöiksi (*feeling*

rules). Hochschildin mukaan asetamme tunteille yleiskielessä niin oikeuksia, kuin velvollisuuksiakin. Saatamme esimerkiksi puhua oikeudesta olla mustasukkainen tai vihainen, tai velvollisuudesta olla kiitollinen. Nämä oikeudet ja velvollisuudet määrittävät sitä, missä määrin mitään tunteita on sosiaalisesti hyväksyttävää tuntoa. Jonkun voidaan esimerkiksi ajatella olevan liian vihainen tai liian iloinen tietyssä kontekstissa. Tunnesäännöt ohjaavat myös tunteiden suuntaa. Jonkun voidaan esimerkiksi odottaa tuntevan surua, vaikka hän olisi oikeasti iloinen. Lisäksi oikeudet ja velvollisuudet määrittävät tunteille sopivan keston. Voidaan esimerkiksi ajatella, että tietyn ajan jälkeen surun tunteminen ei ole enää sopivaa tai normaalia. Tunteisiin liitetyt oikeudet ja velvollisuudet määrittyvät yleisten käytäntöjen mukaan ja ilmentävät sosiaalista kontrollia.

Donath (2015b, 345–346) kuvaa katumusta yhtenä moraaliala ilmentävistä tunteista, johon kulttuurisista normeista kumpuavat tunnesäännöt ovat sisäänrakennettuina. Hän käsittelee katumusta tunteena, mutta toteaa, etteivät tunteet synny tyhjiössä ja huomioi esimerkiksi sukupuolisidonnaisten ideologioiden vaikutukset niihin. Tunnesäännöt määrittävät siis sen, milloin katumusta on tarpeellista tai tarpeetonta tuntoa ja milloin se on sopivaa tai sopimatonta. Eri uskontojen ja niiden värittämän kulttuurin, sekä lainsäädännön näkökulmasta katumusta pidetään välttämättömänä menneiden syntien ja rikkeiden sovittamiseksi ja edellytyksenä moraalisemmalle tulevaisuudelle, anteeksiannolle ja yhteiskuntajärjestyksen säilyttämiselle. Äitiyttä koskevat tunnesäännöt määrittävät siis sen, millaisia tunteita äitien pitäisi tuntoa suhteessa lapsensa missäkin tilanteessa, esimerkiksi lapsen syntymän hetkellä tai lapsen aloittaessa päiväkodin. Negatiivisina pidetyt, äitiyteen liitetyt tunteet, kuten viha tai ahdistus, voivat olla hyväksyttäviä tiettyyn pisteeseen asti. Katumuksesta puhuminen äitiyden yhteydessä on kuitenkin pysynyt pitkälti piilossa, sillä lasten hankkimiseen liitettynä se koetaan yleisesti ottaen kielletyksi tunteeksi. (Em. 347.) Äitiyden tunteminen epämielekkäänä tai merkityksettömänä näytetään siis tunnesääntöjen vastaisena. Koska tällainen emotionaalinen säätely tarjoaa usein sosiaalisia palkintoja, kuten kunniaa ja arvostusta (Hochschild 1979, 565), naisilla ei ole varaa leimautua "sopimattomiksi" äideiksi. (Donath 2015a, 200.)

4 Tutkimusasetelma

Aluksi tarkastelen äitien katumiskuvauksia ja niihin tuotettuja responsseja keskustelupalstalla. Näitä tarkastelemalla pääsen tutkielmani kannalta olennaisimpaan kysymykseen, eli siihen miten katumisen kuvaukset ja niihin tuotetut responssit osaltaan ylläpitävät, tuottavat ja muodostavat äitiyden kulttuurisia ihanteita. Vastaan siis tutkielmassani seuraaviin kysymyksiin:

- Miten äidit kuvaavat lasten hankkimisen katumista keskustelupalstalla?
- Millaisia responsseja lasten hankkimista katuvat äidit kohtaavat keskustelupalstalla?
- Miten katumuksen kuvaukset ja niihin tuotetut responssit osallistuvat äitiyden kulttuuristen ihanteiden rakentamiseen?

Aineistonani käytän viestintäsovellus Jodelin äidit-kanavalle kirjoitettuja anonyymejä viestejä, joissa käsitellään äitien lasten hankkimisen yhteydessä ilmaantunutta katumusta. Tutkimusmenetelmäkseni valikoitui kategoria-analyysi, sillä aineistoni äitien itsensä tuottamien kategorioiden tarkastelu tarjoaa parhaan mahdollisuuden vastata tutkimuskysymyksiini.

4.1 Aineisto

Päädyin valitsemaan aineistokseni anonyymit nettikeskustelut, sillä kuten aiemmissa tutkimuksissa (Ks. Donath 2015b; Sihto & Mustosmäki 2021) todetaan, voi äitien katumuksesta keskustelu omalla nimellä tai kasvotusten aiheuttaa haasteita. Anonyymit nettikeskustelut tarjoavat äideille mahdollisuuden jakaa tunnesääntöjä noudattamattomia tunteita, mitä he eivät ehkä omalla nimellään jakaisi.

Aineistoni koostuu pääosin Jodelin äidit- aihekanavalle, mutta myös naiset -aihekanavalle vuosien 2022–2023 aikana kirjoitetuista anonyymeistä viesteistä. Jodelissa liikkuu paljon keskusteluja myös aihetunnisteen #kadutkolapsia alla, joissa ihmiset jakavat kokemuksiaan ja tunteuksiaan lasten hankkimisen katumisesta. Tällä tunnisteella kirjoitetaan viestejä niin äidit-kanavalla, kuin muillakin kaikille avoimilla kanavilla. Ehtona äitien katumusta kuvailevien kirjoitusten käyttökelpoisuudelle tutkielmaani varten on kuitenkin se, että niistä selviää kirjoittajan rooli vanhempana, eli onko hän äiti vai isä. Keskustelut, joista ei selviä kirjoittajan roolia vanhempana esimerkiksi äidit- aihekanavan kautta, eivät sovi tutkielmaani, sillä huomioni keskittyy nimenomaan äitien kokemuksiin. Lisäksi varmistin, että valitsemissani kirjoituksissa tulee selkeästi esiin kirjoittajan samaistuminen nimenomaan vanhemmuuden katumiseen, eikä

esimerkiksi vain yleiseen väsymykseen. Kokosin aineistoni analyysiä varten yhteensä 36 kirjoitusta, joista kaikki oli kirjoitettu joko äidit-aihekanavalle tai naiset-aihekanavalle #kadutkolapsia -aihetunnisteella merkittyinä. Näistä kirjoituksista 14 päätyi tutkielmani tarkempaan tarkasteluun, joista 9 ovat katuvien äitien kirjoituksia ja loput 5 näihin tuotettuja responsseja.

Suurin osa kommentoijista ei täsmennä perhetilanteitaan, kuten lasten lukumäärää tai ikää, parisuhdestatusta tai mahdollisen kumppanin sukupuolta, eikä myöskään sitä, milloin tai miten he ensimmäisen kerran huomasivat tuntevansa katumusta. Päätelmiä näistä piirteistä voi tehdä siis vain niiden kirjoitusten osalta, joissa äidit itse sanoittavat tilannettaan, esimerkiksi puhuvat miehestään tai 7-kuukautisesta vauvastaan. Kommenteista voidaan kuitenkin päätellä, että kyseiset äidit tulevat suhteellisen vaihtelevista taustoista ja elämänvaiheista. Jotkut esimerkiksi kertovat olevansa pienten vauvojen äitejä, kun taas muutamat ovat leikki- tai kouluikäisten lasten äitejä. Jotkut mainitsevat miespuolisonsa ja lastensa isän, kun taas muutamat kertovat olevansa yksinhuoltajaäitejä. Jotkut mainitsevat tunteneensa katumusta jo ennen lapsen syntymää, kun taas useimmat kirjoittavat, että heidän katumuksensa ilmenivät myöhemmin. Kuten Donathin (2015a, b, 2017) teoksissa, aineistossani ei näytä olevan yhtenäistä polkua tai elämäntilannetta, joka johtaa katumukseen. Lisäksi on huomioitava, että aineistoni kirjoituksia ei mitään todennäköisimmin voi laajentaa koskemaan äitejä yleisesti, sillä tutkimus ei ota huomioon niiden äitien tilanteita, jotka eivät tunnusta tai tunnista katuvansa äitiyttä. Huomioitavaa on myös se, että Jodel viestintäsovelluksena kerää vain tietynlaisia ihmisryhmiä puoleensa jättäen ulkopuolelle esimerkiksi ei-suomea puhuvat ja mahdollisesti ikääntyneet ihmiset. Myöskään päätelmiä aineistoni äitien sosioekonomisesta taustasta, iästä tai varallisuudesta ei voi aineiston anonymiuden vuoksi muodostaa. Aiempi anonymiä nettikeskusteluja käsitellyt tutkimus kuitenkin viittaa siihen, että tyypillisesti perheaiheisille keskustelupalstoille aktiivisesti kirjoittavat käyttäjät ovat suhteellisen etuoikeutettuja, keskiluokkaisia naisia (Pedersen 2016, 34).

4.2. Tutkimuseettiset kysymykset

Jodelin kanaville kirjoittaminen ja keskustelujen seuraaminen vaatii kertaluontoisen sähköpostitunnistautumisen, mutta muuten sovellus toimii täysin anonymiinä. Sarah Pedersenin ja Deborah Luptonin (2018, 59) mukaan sosiaalitieteiden kentällä käydään toistuvaa debattia nettikeskustelujen tutkimusaineistona hyödyntämisen oikeutuksesta. Koska yhteistä konsensusta aiheesta ei olla muodostettu, päädyin oikeuttamaan nettikeskustelujen hyödyntämisen tutkimusaineistonani Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohjeita noudattaen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012).

Jodelin anonymiteetin vuoksi kirjoittajien identiteetistä ei voi koskaan olla täysin varma, eikä siksi ole vedenpitävää keinoa tunnistaa esimerkiksi trollikirjoitukset aidoista kokemuksista. Toisinaan Jodelissa on mahdollisuus anonyminkin kirjoittajan tunnistamiseen, mikäli kirjoittaja tarkoituksella tai epähuomiossa antaa ilmi itsestään tai tilanteestaan tarpeeksi tunnistettavia yksityiskohtia. Anonymiteetin säilyttämiseksi jätän mahdolliset, liian tarkat tunnistetiedot käsittelyn ulkopuolelle.

4.3 Tutkimusmenetelmä

Käytän aineistoni analysoimisen tutkimusmenetelmänä kategoria-analyysiä. Harvey Sacksin (1992) kehittämän kategoria-analyysin avulla voidaan tutkia ja tulkita tapoja, joilla ihmiset jäsentävät ja selittävät sosiaalista maailmaansa luokittelujen avulla. Tässä tutkimusmenetelmässä keskeisenä kiinnostuksen kohteena on ihmisten toiminnassa muodostuvat, vakiintuneet merkitykset, esimerkiksi sosiaaliset roolit tai käsitykset siitä, mikä on normaalia tai epänormaalia. Yksilöiden lokeroinnin sijaan kategoria-analyysissä siis keskitytään kategorioiden muodostumiseen sen mukaan, miten tutkittavat itse niitä muodostavat ja tulkitsevat. Kategorioiden tarkasteleminen auttaa hahmottamaan sitä, kuinka ihmiset luovat järjestystä omaan elämäänsä ja tekevät tulkintoja itsestään ja muista esimerkiksi kansallisessa, sukupuolittuneessa tai uskonnollisessa viitekehyksessä. Valitsin aineistoni analysoimisen menetelmäksi kategoria-analyysin, sillä sen avulla pääsen lähestymään äitiyden kulttuuristen ihanteiden ja äitien katumuskojen yhteyksiä. Koska kategoria-analyysissä olennaista on aineistossa tutkittavien itsensä luomat kategoriat, en tutkielman kirjoittajana kategorisoi aineistoni äitejä heidän puolestaan.

Sacksin (1992, 40–42) yksi keskeisimmistä ajatuksista on, että kategoriat sisältävät paljon kulttuurista tietoa, mikä tekee niistä päätelmärikkaita. Sacksin mukaan nämä kategoriat ohjaavat ihmisten kommunikointia, mikä ilmenee esimerkiksi ihmisten tavoissa puhua eri tavalla lapsille ja aikuisille. Kun tiedetään esimerkiksi henkilön ammatti, ikä tai kansalaisuus, voidaan kuvitella tiedettävän jotain siihen liittyvästä kulttuurisesta tiedosta. Kategorioihin liitetään odotettua käytöstä, mikä tarkoittaa, että meillä on tiettyjä ennakko-oletuksia ihmisten toiminnasta näihin kategorioihin perustuen. Sacksin (em. 43) mukaan ihmisten myös odotetaan käyttäytyvän heihin liitettyjen luokitusten mukaisesti ja toisaalta heidän käytöstään voidaan selittää kategorioiden perusteella. Esimerkiksi teini-ikäisen, yhteiskunnallisista normeista poikkeavaa käytöstä voidaan selittää hänen ikänsä perusteella ja odottaa hänen muuttuvan sovinnaisemmaksi aikuisuuden myötä. Kategorioihin liittyvät henkilöt edustavat kyseistä kategoriaa ja ihmiset odotta-

vat heidän käyttäytyvän sen mukaisesti. Esimerkiksi työntekijä edustaa monissa tilanteissa työpaikkaansa, jolloin hänen odotetaan käyttäytyvän kunnioittavasti, sillä hänen toimintansa heijastaa häneen liitettyä kategoriaa henkilökohtaista tasoa laajemmin. (Em. 40–43.)

Etnometodologisessa kategoria-analyysissä kiinnitetään huomiota siihen, miten kategorioita käytetään erilaisissa kulttuurisissa konteksteissa. Kategorioita ei tarkastella pelkästään sanallisia merkityksinä, vaan niiden käyttöä pidetään sosiaalisena tapahtumana, jossa vaikuttavat esimerkiksi erilaiset motiivit, vallankäytön suhteet, jännitteet ja ristiriidat. Kategorioiden käyttöä ohjaavat kulttuurisesti määritellyt käsitykset hyväksyttävästä käyttäytymisestä eri tilanteissa ja eri kulttuureissa. (Fingerroos ym. 2022, 355.) Lisäksi Lena Jayyusi (1984, 207) korostaa moraalisen työn merkitystä ihmisten vuorovaikutuksessa. Moraalisella työllä hän tarkoittaa tapoja, joissa kulttuurisesti jaetut käsitykset rationaalisuudesta ja moraalisuudesta vaikuttavat ihmisten vuorovaikutukseen ja toimintaan. Näin ollen ihmiset pyrkivät toiminnallaan näyttämään loogisina ja moraalisina toimijoina, jotta heidät ymmärrettäisiin paremmin.

Aloitin aineistoni analysoimisen kirjoittamalla ne ylös omaan tekstitiedostoonsa ja lukemalla aineistopätkät useaan otteeseen saadakseni ymmärryksen niiden välisistä yhteneväisyyksistä. Kirjoitettuani aineistopätkät auki koodasin havaitsemani yhtäläisyydet eri väreillä muodostaen niistä erilaisia luokkia. Lopuksi hahmottelin näiden luokkien yhtäläisyyksiä ja eroja muodostamalla niille eri ylä- ja alaotsikoita. Merkitsen analyysissäni aineistopätkät K-kirjaimella lyhenteenä sanasta kommentti, sekä järjestystä ilmentävällä numerolla, esimerkiksi K1.

5 Tulokset

Tässä luvussa esittelen tutkielmani keskeiset tulokset. Tarkastelin äitien omia kirjoituksia katumuksen kokemuksista sekä muiden kommentoijien responsseja näihin kirjoituksiin. Kuten aiemmin käsittelemistäni tutkimuksista käy ilmi, tyypillisesti äitien katumus kohdistuu heihin itseensä äiteinä, eikä niinkään henkilökohtaisesti heidän lapsiinsa. Tämä havainto on vahvistunut myös omassa tutkimusaineistossani.

Aineistoni äitien kirjoituksissa toistuu ”äiti-ihmisen” mainitseminen, millä viitataan yleisesti tietynlaiseen ihmistyyppiin, jossa yhdistyvät erilaiset äitiyden ihanteet. Aineistoni äidit siis tunnistavat sen, millaisia äitien tavallisesti odotetaan olevan ja sisäistävät nämä odotukset kategorisoimalla ihmiset äiti-ihmisiksi ja sitä kautta myös ei-äiti-ihmisiksi. Äiti-ihminen ja ei-äiti-ihminen muodostavatkin aineistoni pääkategoriat. Äiti-ihmisyys näyttäytyy aineistoni perusteella sisäsyntyisenä piirteenä, joka erottautuu pelkkää äitikategoriaa täsmällisemmäksi kategoriaksi. Äiti-ihmisyys ei riitä yksin se, että on äiti, eikä vastaavasti ei-äiti-ihmisyys ole riippuvainen siitä, onko henkilöllä lapsia vai ei. Tätä kuvaa se, kuinka monet aineistoni äideistä kertovat, etteivät ole äiti-ihmisiä ja toisaalta, kuinka he kutsuvat muita äiti-ihmisiksi, vaikkei näillä olisikaan lapsia.

Aineistossani nousi esiin myös vahva odotusten ja todellisuuden luoma ristipaine, joka näyttäytyy leimallisena äitien katumuskokemuksissa. Aineistoni äideillä on ollut runsaasti odotuksia sen suhteen, millaista äitiys tulisi olemaan ja tyypillisesti äidit ovat tunteneet voimakasta pettymystä huomattessaan, ettei heidän eletty todellisuutensa vastaakaan odotuksia. Äitiyden ideaali elääkin aineistossani juuri odotuksissa, jotka muodostuvat ja uusintuvat kulttuurisista ihanteista. Tyypillisesti odotusten ja todellisuuden yhteentörmäys ei saa äitejä kyseenalaistamaan omia odotuksiaan, vaan he päätyvät kritisoimaan itseään siitä, etteivät ole kyenneet täyttämään tai saavuttamaan näitä odotuksia.

5.1 Äitien katumuskuvaukset

Tässä luvussa tarkastelen äitien katumuskuvauksia. Aluksi keskityn pääkategorioiden olemukselliseen hahmotteluun, eli tarkastelen äitiyden sisäsyntyisyyskäsitteiden pintautumista äiti-ihmisyudessa ja ei-äiti-ihmisyudessa äitien katumuskuvauksissa. Seuraavaksi tarkastelen pääkategorioiden rakentumista kahdella, aineistossani esiin nousseella tasolla, joita ovat odotetut ja

odottamattomat tunteet sekä vaatimukset ja kuormittuminen. Nämä tasot valaisevat sitä, millaisia tunteita ja toimintaa äiti-ihmisyyteen ja vastaavasti ei-äiti-ihmisyyteen liitetään.

5.1.1 Äiti-ihmisyyden ja ei-äiti-ihmisyyden sisäsyntyisyys

Monet aineiston äideistä suhtautuvat äitiyteen sisäsyntyisenä piirteenä, jota he selittävät osin biologialla. Äitiys on tästä näkökulmasta hyvin suoraviivainen piirre, joka ihmisellä joko on tai ei ole. Äitiyden sisäsyntyisyys ja tiukka äitiyden muotti jättää hyvin vähän tilaa äitien aktiiviselle toimijuudelle, joka mahdollistaisi esimerkiksi uuden äitiroolin opettelemisen ja sen muodostamisen itselle luontevalla tavalla. Aineiston äidit tunnistavat sen, millaisia äitien tavallisesti odotetaan olevan ja sisäistävät nämä odotukset kategorisoimalla ihmiset äiti-ihmisiksi ja sitä kautta myös ei-äiti-ihmisiksi. Aineiston perusteella äiti-ihmisyyteen liitetään tiettyjä sisäsyntyisenä pidettyjä luonteenpiirteitä, kuten ulospäinsuuntautuneisuutta ja biologisia, esimerkiksi lisääntymisen mahdollistavia fyysisiä ominaisuuksia. Vaikka aineiston äideillä ei olisi fyysisiä hankaluuksia raskaaksi tulemisen suhteen, voidaan lisääntymiskyky katumusta kokevien äitien kohdalla nähdä jonkinlaisena biologisena erehdyksenä tai järjenvastaisuutena. Vastaavasti ei-äiti-ihmisyyteen liitetään esimerkiksi introvertti persoonallisuus ja joissain tapauksissa myös haasteet tulla raskaaksi ilman lapsettomuushoitoja.

Ei-äiti-ihmisyyttä, tai kuten näytteen K1 äiti itseään kutsuu, ”hyvin vähän äiti-ihminen”, paikan- tuu toisinaan äitien kirjoituksissa menneisyyteen, jolloin äidiksi tulo nähdään ikään kuin virheenä heidän kohtalossaan:

K1. ”En pysty ymmärtämään miks oon päättänyt tehdä lapsia, uskon vakaasti että mun ei oikeesti kuuluis olla äiti. En halunnut tällaista elämää, en nautin perhe-elämästä. Mutta tällaisenaan sitä en voi sanoa ääneen kenellekään. Tottakai rakastan lapsiani ja haluan heille parhaan mahdollisen elämän mitä voi saada, mutta mun mielestä mun ei kuuluis olla äiti. Oon hyvin vähän äiti-ihminen ja eniten nautin omasta ajasta.”

Näytteen K1 äiti toteaa ”musta ei olisi pitänyt tulla äitiä”, kuin se olisi hänen, Beauvoiria (1980, 349) lainatakseni, ”fysiologisessa kohtalossaan” sattunut virhe. Hän kertoo, ettei pysty ymmärtämään omaa valintaansa ryhtyä äidiksi ja uskovansa, että äitiys on roolina hänelle virheellinen. Hän kertoo tuntevansa perhe-elämän vastentahtoisena ja sen sijasta nauttivansa eniten omasta ajastaan ja näin ollen vieroksuu äiti-ihmisen identiteettiä siitä huolimatta, että rakastaa lapsiaan.

Kirjoittaja tulee näin määritelleeksi eniten muiden ihmisten seurassa viihtymisen ja perhe-elämästä nauttimisen äiti-ihmisen ominaisuuksiksi. Äiti-ihmisyyteen ei siis riitä se, että rakastaa lapsiaan ja haluaa tarjota heille ”parhaan mahdollisen elämän mitä voi saada”, vaan äiti-ihmisen tulee olla myös esimerkiksi ulospäinsuuntautunut äiti, joka ei kaipaa liikaa omaa aikaa ja tuntee jonkinlaista täyttymystä perhe-elämästä. Kertomalla, kuinka hänen ”ei kuuluis olla äiti” hän kuvaa äitiyttä ikään kuin hänen kohtalossaan sattuneena virheenä, jonka mukaan hänen olisi oikeasti pitänyt jäädä lapsettomaksi. Myös näytteen K2 äiti kuvaa äiti-identiteetin omaksumisen haasteita:

K2 ”En vihaa mun lapsia. Vihaan itseäni äitinä. Siinä on vissi ero tässä #kadutkolapsia keskustelussa. Tägi voisi olla myös #kadutkovanhemmuutta. -- Yleensäkin ”ongelma” ei ole ne lapset yksilöinä, vaan se oma identiteetti ja miten se vanhemmuusosa tuntuu pahalta.”

Yllä olevan näytteen K2 äiti painottaa, ettei hänen negatiiviset tunteensa kohdistu lapsiin itseensä, vaan omaan äitiyteen. Hänen mukaansa lapsissa ei henkilökohtaisesti ole mitään vikaa, vaan oman identiteetin ”vanhemmuusosassa”. Katumus paikantuu näin ollen äidiksi identifioitumisen haasteisiin. Äiti-ihmisyyteen liittyy siis oletus siitä, että vanhemman rooli sopii kitkatomasti omaan identiteettiin, kun taas ei-äiti-ihmisillä vanhemmuuden sovittaminen omaan identiteettiin aiheuttaa kitkaa.

Monet aineiston äideistä nostavat kirjoituksissaan esiin myös äitiyden ja lisääntymisen biologisen puolen. Monet aineiston äidit näkevät kehonsa lisääntymiskyvyn määrittelevän sopivuutensa äidiksi tai sen viestivän jotakin äitien ei-äiti-ihmisyydestä. Esimerkiksi 3. kirjoituksen, aiemmin lapsettomuudesta kärsinyt äiti kokee oman kehonsa yrittäneen viestiä, ettei hänen kannata ryhtyä äidiksi:

K3 ”Sain ite [lapsen] hoitojen jälkeen ja kolmen vuoden jälkeen voin sanoa, että kaduttaa ja todella paljon. Tekis mieli sanoa muille lapsettomille, että luonto tietää ja luonto yrittää kertoa...”

Näytteessä K3 äiti kuvaa katuvansa lapsen hankkimista saatuaan lapsen lapsettomuushoitojen jälkeen. Hän kertoo, kuinka hänen tekisi mieli varoittaa muitakin lapsettomia ihmisiä siitä, että lapsettomuudella on tietty tarkoitus. Tästä näkökulmasta keho voi olla jollakin tapaa tietoinen

ei-äiti-ihmisen ominaisuuksista jo ennen äidiksi ryhtymistä ja pyrkii siksi olla tulematta ras-
kaaksi. Äiti-ihmisyys tai ei-äiti-ihmisyys paikantuu näin ollen jo aikaan ennen äidiksi tuloa,
sisäsyntyiseksi piirteeksi, jolla on valta vaikuttaa ihmisen kehon toimintoihin. Myös näyttteen
K4 äiti ajattelee samansuuntaisesti äitiyden biologisuudesta, mutta käsittelee omaa lisääntymis-
kykyään järjenvastaisena:

*K4 "Mun lapsissa ei ole mitään vikaa, mut mä luulen et musta ei olisi pitänyt tulla äi-
tiä. Ajattelin että ajan kuluessa äitiyden ihanuus kyllä herää, mut ei se herää. Niin kä-
sittämätöntä, että miten oon pystynyt lisääntymään, kun se ei selvästi ole mulle so-
piva asia? Ja miksi ne ei pysty, joille äitiys olisi kaiken täyttymys ja ihanaa. Epäreilua
kaikkien kannalta."*

Kyseinen äiti toteaa "musta ei olisi pitänyt tulla äitiä" samaan tapaan, kuin näyttteen K1 äiti,
jonka "ei kuuluis olla äiti", kuin hänen kohtalossaan sattuneena virheenä. Hän kokee oman li-
sääntymiskykynsä olevan ristiriidassa sen kanssa, ettei äitiys hänen kokemuksensa mukaan sovi
hänelle. Kyseinen äiti kuvaa omaa lisääntymistään käsittämättömänä ja epäreiluna itsensä li-
säksi myös lisääntymiskyvyttömiä, mutta äidiksi sopivien ihmisten kannalta. Hän paikantaa
vastuun lisääntymisestään ruumiiseensa ja sen kykyyn lisääntyä implikoiden tullessa ikään
kuin ruumiinsa pettämäksi. Ollakseen järkeenkäypää ja oikeudenmukaista, lisääntymisen tulisi
olla mahdollista vain heille, jotka täyttävät nämä äiti-ihmisen piirteet. Hän kertoo, ettei äitiyden
ihanuus ole herännyt hänessä ajan kuluessa ja kokee äidiksi ryhtymisen virheenä. Hän on odot-
tanut, että äitiyden ihanuus olisi herännyt hänessä luonnostaan ajan kanssa ja pettynyt, kun täl-
laista täyttymystä ei olekaan tapahtunut. Ensinnäkin hän liittää äiti-ihmisyyteen odotuksen siitä,
kuinka äitiyden kuuluisi tuntua ihanalta, ja toisekseen tämän tunteen pitäisi herätä hänessä luon-
nostaan.

Aineistossa korostuu äitien tavat paikantaa äitiys sisäsyntyiseksi voimaksi tai piirteeksi, joka
heissä joko on tai ei ole, kuin oikea- tai vasenkätisyys. Lisäksi näytteissä K3 ja K4 esiintynyt
käsitys ruumiista äitien omasta päätäntävällästä irrallisena toimijana, jolla on mahdollisuus
viestiä äitien sopivuudesta tai sopimattomuudesta olla äitejä, korostaa käsitystä äitiydestä luon-
nollisena voimana. Toisaalta ruumiin tapa tuottaa virhearvioita tunnistetaan näytteessä K4, jol-
loin ruumiin lisääntymiskyky näyttäytyy "käsittämättömänä".

Äiti-ihmisyyden paikantuminen sisäsyntyiseksi, biologian ohjaamaksi, ruumiilliseksi ominai-
suudeksi jättää hyvin vähän tilaa äitien omalle aktiiviselle toimijuudelle, eikä äitiyttä näin ollen

nähdä esimerkiksi uutena taitona, jonka kuka tahansa äiti voi opetella. Äideille on siis muodostunut tietty käsitys siitä, millaista äitiyden ”pitäisi” olla ja odottivat ulkoapäin määritellyn äiti-identiteetin istuvan heihin luonnostaan. Aineiston perusteella äitiyden identiteetin hylkiminen ei liity äitien kykyyn suoriutua äitiydestä, vaan pikemminkin siihen, että he eivät samastu sisäistämiinsä odotuksiin äitiydestä.

5.1.2 Odotetut ja odottamattomat tunteet

Aineiston äidit tunnistavat, kuinka tyypillisesti äitiyteen liitetään positiivisia tunteita, kuten rakkaus, kiintymys ja onnellisuus. Odotukset positiivisista tunteista tulevat esiin näytteissä K1 ja K4, joissa äidit kuvaavat sitä, miten äitiyden pitäisi olla ihanaa, nautinnollista ja täyttymyksellistä. Esimerkiksi näytteen K1 äiti perustelee katumuksen tunteitaan sillä, että hän ei nauti perhe-elämästä. Näytteen K4 äiti kertoo samaistumattomuudestaan äiti-ihmisiin kuvaamalla sitä, kuinka ”äitiyden ihanuus” ei ole herännyt hänessä. Samalla hän kokee epäreiluksi sellaisten ihmisten lisääntymiskyvyttömyyden, joille ”äitiys olisi kaiken täyttymys ja ihanaa”.

Äiti-ihmisen ja ei-äiti-ihmisen kategorisoitumiseen sisältyy odotuksia siitä, mitä tunteita on sopivaa tai epäsopivaa tuntea. Katumuksen tunteiden esiintyessä äidit eivät halua keskustella aiheesta julkisesti tai muuten avoimesti, vaan he pitävät katumusta piiloteltavana asiana. Katumuksen tunteita pyritään tukahduttamaan ja piilottelemaan ulkopuolisten lisäksi myös itseltä, kuten näytteen K5 äiti kuvaa:

K5 ”Mä oon yrittäny haudata ja tukahduttaa tätä ajatusta jo 11kk mut nyt mä sanon sen ääneen. Mua kaduttaa, että tein lapsen.”

Näytteen K5 äiti on yrittänyt ”haudata ja tukahduttaa” katumuksen tunteita lähes vuoden tuloksetta, kunnes viimein myöntää katumuksensa anonyymisti. Hän on siis pyrkinyt piilottelemaan katumuksen tunteita niin itseltään hautaamalla ja tukahduttamalla tunteitaan, kuin muiltakin ihmisiltä paljastaessaan tunteensa ääneen ensimmäistä kertaa vasta 11 kuukauden jälkeen anonyymisti. Katumuksen tiedostetaan olevan ei-odotettuja tunteita ja ne tuottavat äideissä lisäksi ahdistusta ja pelkoa. Katumuksen tuottamat muutkin negatiiviset tunteet voivat myös osaltaan johtaa tunteiden piilotteluun, kuten seuraavan näytteen äiti kuvaa:

K6 ”-- En uskalla puhua tästä missään. Lapseni ovat tärkeintä elämässäni, mutta valitsisin toisin, jos sais valita uudelleen.”

Näytteen K6 äiti ei spesifioi pelkoaan, mutta tuo sen kuitenkin esiin kertomalla, ettei hän uskalla jakaa tunteitaan muiden kanssa. Hän piilottelee katumuksen tunteitaan, vaikka hän samalla täyttää äitimyyttiin sisältyvän odotuksen siitä, että lapset ovat äidilleen tärkeimpiä koko maailmassa. Katumuksen tunteet ovat niin epäsovinnaisia äitiyden yhteydessä, että niistä puhuminen tuottaa pelkoa. Käsitykset äitiyden herättämistä ”oikeista” tunteista muodostuvat aineistossa osittain siitä, miten äidit huomaavat muiden äitien kuvaavan äitiyskokemuksiaan. Näytteessä K7 eräs äiti vertaa omaa kokemustaan muiden äitien kertomuksiin Jodelin äiditkanavalla:

K7 ”Aina kun tälläkin kanavalla hehkutetaan sitä, miten on ihanaa olla äiti, alkaa itkettä. Haluan saman tunteen. ”Parasta on kun näkee lapsen kehittyvän”, en ole kokenut mitään tunteita näistä kehitysvaiheista pinnistelystä huolimatta. Ja siis esikoinen on jo viisi. Edelleen joka päivä odotan sitä, että alan tuntea aitoa onnea perheestä. En tunne. -- Mut en kadu lapsia. Kadun äitiyttä.”

Näytteen K7 äiti on huomannut, kuinka hänen ympärillään tuodaan esiin äitiyteen liitettyjä positiivisia tunteita sosiaalisen median kautta ja kertoo surevansa samaistumattomuuttaan näihin tunteisiin. Hän kertoo, kuinka hänkin haluaisi tuntea äitiyden olevan ihanaa ja on ”pinnistellyt” tunteakseen vastaavia tunteita siinä kuitenkaan onnistumatta. Äitiyteen liitettyjä positiivisia tunteita halutaan tuntea ja niitä pyritään tavoittelemaan, mutta odotusten vastainen tunne, katumus, tuottaa surua ja ahdistusta. Itsensä vertaaminen muihin äiteihin ilmentää ympäröivän kulttuurin vaikutuksen yksilöllisten käsitysten muotoutumiseen siitä, miltä äitiyden pitäisi tuntua. Sosiaalisen median rooli erilaisten odotusten tuottajana on tämän aineistopätkän perusteella hyvin oleellinen tekijä kulttuuristen ihanteiden rakentumisessa ja odotuksissa äitiyttä kohtaan.

Äiti-ihmisiltä odotetaan laajaa positiivisten tunteiden kirjoa, johon sisältyy esimerkiksi ihannuus, nautinto ja täyttymys. Sen sijaan katumuksen tunteminen aiheuttaa aineiston äideissä lisää negatiivisia tunteita, kuten ahdistusta ja pelkoa ja positiivisten tunteiden puute esimerkiksi surua. Aineiston äideillä oli odotuksia siitä, että onnellisuus ja täyttymyksellisyys lapsesta ja perhe-elämästä heräisi heissä itsestään, mutta tuntevat pettymystä, kun todellisuudessa tällaista täyttymystä ei tullutkaan.

5.1.3 Vaatimukset ja kuormittuminen

Äitiyden ihanteet ja vaatimukset ovat leimallisia äitiyden kokemiselle. Aineistoni äidit ovat sisäistäneet näitä ihanteita ja vaatimuksia pyrkien täyttämään ne. Ihanteiden tavoittelu ja pyrkimykset vaatimusten täyttämiseen saa äidit kuitenkin uupumaan. Mielenkiintoista on, että äidit eivät yleisesti ottaen kritisoi kulttuurisesti tuotettuja korkeita vaatimuksia, vaan pikemminkin kokevat itsestään huonommuutta ja riittämättömyyttä. Näin ollen he tulevat siihen lopputulokseen, että äidiksi ryhtyminen ylipäätään oli virhe ja katumusta aiheuttava päätös, kuten näytteen K8 katumusta tunteva äiti kuvaa:

K8 "Koen ihan valtavaa syyllisyyttä kaikesta koko ajan, vaikka ympärillä ihmiset sanoo että oon hyvä äiti. Se syyllisyys tekee silti sen että tuntuu et oon kamalan onneton äitinä."

Tämän kirjoituksen äiti kertoo tuntevansa jatkuvaa syyllisyyttä "kaikesta koko ajan" siitäkin huolimatta, että muut ihmiset antavat hänelle arvostusta hyvänä äitinä. Hänen katumuksensa juontaa juurensa kokemukseen äitiydestä syyllisyyden täyteenä ja siksi onnettoman elämänä. Hän paikantaa kritiikin itseensä riittämättömänä eikä häntä ympäröivään suorituskeskeiseen kulttuuriin, joka tuottaa kohtuuttomia vaatimuksia. Toisaalta ihanteiden tavoitteluun voi vaikuttaa osaltaan myös pelko siitä, että jos ihanteita ei täyty, voi riskinä olla lapsen elinikäinen traumatisoituminen, kuten näytteen K9 katumusta kokeva äiti kuvaa:

K9 "Nykyajan odotukset yllätti. Pitäis tehdä aivan kaikki eri tavalla miten omat vanhemmat tehneet. Osata vastata oikeissa tilanteissa oikealla tavalla, ei saa kieltää tunteita, pitää selittää tunteita, ei saa palkita herkuilla, pitää olla joka kauteen tietyt vaatekappaleet, paljasjalkakengät, kalliit autoistuimet ja niissä ei toppaa, pitää opettaa omasta kehosta ja ettei oo pakko halata ja siis tosi iso lista asioita, jotka on mulle tehty lapsena eri tavalla ja jotka meinaa tulla sieltä selkärangasta just sillä tavalla. Nykyään tuntuu et tekee helposti väärin ja sit lapsi voi aikuisena syyttää omista miensairauksista jne. Kamala stressi."

Näytteen K9 äiti luettelee eri ohjeistuksia ja suosituksia siitä, miten lapset nykyaikana pitäisi kasvattaa. Hän kuvaa listaa haastavaksi ja stressaavaksi osin ajan saatossa tapahtuneiden ohjeistusten muutostenkin myötä. Kyseinen äiti kuvaa, kuinka hänen lapsuutensa aikaiset toimintatavat ovat nykytiedon valossa potentiaalisia riskejä lapsille ja pelkää, että toimiessaan väärin

hän altistaa lapsensa aikuisiän mielenterveysongelmille. Äiti-ihmisyydelle olennaista on tässä valossa lastenkasvatusta koskevan nykytiedon omaksuminen ja toimeenpano, mutta myös riittävä varallisuus tehdä tarvittavat hankinnat, kuten ”kalliit autonistuimet”. Aiemmin käsitelty äiti-ihmisyyden sisäsyntyisyys näyttäytyykin tässä valossa ristiriitaiselta, sillä se, mikä äideiltä saattaa tulla ”selkärangasta” voikin olla potentiaalisesti lapsille haitaksi.

Näytteet K8 ja K9 korostavat sitä, kuinka voimakas äitiyden vaatimusten vaikutus on äitien mielenmaisemaan ja äitiyskokemukseen. Näissä kirjoituksissa vaatimukset tuottavat stressiä ja syyllisyyttä siinä määrin, että äidiksi ryhtyminen ylipäättään koetaan virheeksi. Äiti-ihmisyyteen liittyvät vaatimukset näyttäytyvätkin näissä aineistopätkissä aiempiin verrattuna ristiriitaisina. Yhtäältä äiti-ihmisyyteen liittyy käsitys äitiyden sisäsyntyisyydestä, kuten aiemmin on todettu. Toisaalta äiti-ihmiseltä odotetaan valtavan ja dynaamisen tietomäärän, suositusten ja ohjeistusten omaksumista ja toteuttamista lastenkasvatuksessa, jolloin äideille luontaisesti tulevat kasvatustyyliä koetaan jopa potentiaalisena riskinä lapsen hyvinvoinnin kannalta.

5.2 Responssit äitien katumukseen

Tässä luvussa tarkastelen sitä, miten äiti-ihmisyyden ja vastaavasti ei-äiti-ihmisyyden muodostuvat erilaisissa responsseissa äitien katumuskuvauksiin. Kaiken kaikkiaan erilaiset responssit äitien katumuskirjoituksiin ilmentävät osittain myötämielisempää suhtautumista katumukseen ja sallivampaa äiti-ihmisyyden muodostumista, kuin äitien katumuskirjoituksissa. Toisaalta jotkin responssit, joskin selkeässä vähemmistössä olevat, ilmensivät paikoin myös suoraa katkeruutta ja vihamielisyyttä.

Äiti-ihmisyyden muodostuu katumuskirjoitusten responsseissa kolmessa eri tasossa: Katumus sallittuna, mutta rajattavana kokemuksena, katumus yksinäisen vanhemmuuden oireena ja katumus epäoikeudenmukaisuutena. Katumus sallittuna, mutta rajattavana kokemuksena ja yksinäisen vanhemmuuden oireena ovat siltä osin päällekkäisiä, että molemmissa kategorioissa katumukseen suhtaudutaan myötämielisesti ja avoimesti. Toisaalta näissä kirjoituksissa esiintyy monesti ajatus siitä, että äitien katumuskirjoituksissa ei ole kysymys oikeasti katumuksesta, vaan esimerkiksi väsymyksestä. Sen sijaan katumus epäoikeudenmukaisuutena -kategoriassa responssit ilmentävät selkeän kielteistä suhtautumista katumukseen.

5.1.4 Katumus sallittuna, mutta rajattavana tunteena

Aineistoni osoittaa, että äidit tunnistavat ja tunnustavat katumuksen jaettuna kokemuksena. Monissa kirjoituksissa korostuu ratkaisukeskeisyys ja ajatus katumuksen väliaikaisuudesta. Toisaalta joissakin kirjoituksissa katumuksen kokemus kielletään sellaisenaan ja ehdotetaan, että katumusta kokeva äiti sekoittaa katumuksen esimerkiksi uupumukseen. Äiti-ihmisyys muodostuu osittain responsseissa katumuskirjoituksia sallivammin, sillä yleisesti ottaen suhtautumiset katumukseen ovat aineistossani myötätuntoisia ja kannustavia, kuten näytteessä K10 ilmenee:

K10 "Hyvä että purat fiiliksiä! Aivan täysin valideja ja todellisia tuntemuksia, joille kannattaa antaa tilaa ja joista fokus kannattaa sitten aikanaan koettaa siirtää optimistisempiin tulevaisuudenkuviin. Mikään kärsimys ei onneksi ole ikuista."

Näytteessä K10 kirjoittaja kannustaa katumusta kokevaa äitiä avautumaan tunteistaan ja antaa hänen katumukselleen tunnustusta. Samalla hän rajaa sitä, kuinka kauan katumukseen on mielekästä keskittyä ja kannustaa katumusta tuntevaa äitiä katumuksen käsittelyn jälkeen kohdistamaan katseensa ”optimistisempiin tulevaisuudenkuviin”. Kertoessaan, kuinka kaikki kärsimys loppuu aikanaan, hän korostaa katumukselle asetettavia rajoja. Hän laajentaa äiti-ihmisyys-teen sopivaa tunneskaalaa sen verran, että myös katumus mahtuu tähän tunteiden kirjoon, mutta vain väliaikaisesti. Samantyyllisiä rajanvetoja tehdään myös katumukseen samaistuvassa näytteessä K11:

K11 "Kokemusasiantuntijan terveiset, ensimmäisen vauvavuoden fiiliksiä ei lasketa, jos kaduttaa niin se on normaalia. Riippuen tietenkin pystytkö erittelemään sitä miksi kaduttaa. Jos syy on esim. että vanhemmuus on rankkaa niin se katumus on enemmän väsymystä. Jos katumus on "en voi tehdä omia juttuja" niin siihenkin löytyy ratkaisu. Huolestuisin siinä vaiheessa, jos on negatiivisia fiiliksiä suoraan sitä lasta kohtaan."

Näytteen K11 äiti kertoo samaistuvansa katumuksen kokemuksiin ja ilmoittaa, että vauva-ajan negatiivisia tunteita ”ei lasketa”, eli niitä ei ole tarpeen ottaa tosissaan tai liian vakavasti. Samalla hän yhdistää katumuksen monesti vauvavuoteen kuuluvanakin tunteena. Toisaalta hän arvioi, sitä, onko kyse katumuksesta alun alkaenkaan ja neuvoo katumuksen olevan ennemminkin väsymystä, mikäli taustalla on vanhemmuuden kuormittavuus. Hänen mukaansa katumuksen kokemukset ovat pääpiirteissään järjestelykysymyksiä, sillä esimerkiksi oman ajan puute

on ratkaistavissa oleva ongelma. Raja katumuksen kokemisen oikeutukselle tulee kirjoittajalla vastaan siinä vaiheessa, kun katumus kohdistuu äidin itsensä sijasta henkilökohtaisesti lapseen.

Näiden kirjoitusten perusteella voidaan päätellä, että katumus itsessään nähdään yleisenäkin osana äitiyden kokemusta erityisesti vauvavuotena ja se sallitaan osaksi äiti-ihmisyyttä, kuitenkin tietyin ehdoin. Ollakseen äiti-ihminen, katumus saa esiintyä vain väliaikaisena tunteena, eikä katumus saa kohdistua suoraan lapseen. Näin ollen ei-äiti-ihmisyys muodostetaan katumuksen rajojen rikkomisen kautta. Ei-äiti-ihminen jäisi katumaan lasten hankkimista liian pitkään kohdistuen katumuksensa suoraan lapseensa, eikä itseensä äitinä. Kirjoituksissa korostuu ratkaisukeskeisyys ja näin ollen vastuu kuormittumisesta paikannetaan kuormittuneisiin äiteihin itseensä. Äitiyden ihanteet näyttäytyvät tässä valossa vapaaehtoisina viitteinä, joita itsessään ei kritisoida, vaan vastuu näiden ihanteiden tavoittelun intensiteetistä on äideillä itsellään.

5.1.5 Katumus reaktiona yksinäiseen vanhemmuuteen

Monet aineistoni katumuskokemuksiin vastanneista kommentoijista kritisoivat erityisesti länsimaista ja suomalaista ydinperhekeskeistä kulttuuria, jossa suurin hoivavastuu jää yksin äideille. Nämä kirjoittajat tunnistavat kulttuuristen ihanteiden kuormittavuuden ja niiden tuottamat paineet, ja tätä valoa vasten pitävät katumusta ymmärrettävänä reaktiona. Toisin kuin katumuksen kokemuksista kirjoittavat äidit, näiden kirjoitusten äidit paikantavat kritiikkinsä vallitsevaan kulttuuriin ja yhteiskuntaan, eivätkä kuormittuneisiin äiteihin, kuten näytteessä K12 tuodaan esiin:

K12 "Voi kun voisin auttaa jotenkin. Äidit joutuu liian usein yksin hoitamaan kaiken ja ihmiset olettaa kaiken siinä olevan niin ihanaa että on vain lapsen kanssa."

Näytteessä K12 kirjoittaja ilmaisee myötätuntonsa katumusta kokevalle äidille ja antaa tälle tunnustusta ilmaisemalla epäytyväisyytensä vallitsevaan kulttuuriin, jossa äidit joutuvat kantamaan vastuun lasten kasvatuksesta yksin. Lisäksi hän tunnistaa äitimyytin sanelemat ihanteet ja odotukset siitä, kuinka äitiyden tulisi olla kaiken täyttymys ja siihen liittyä vain positiivisia tunteita. Kritisoimalla vallitsevaa kulttuuria ja ihanteita kirjoittaja raottaa ovea uusille mahdollisuuksille, joissa esimerkiksi hoivavastuu jakautuisi laajemmin ja tasaisemmin ja myös negatiivisille tunteille annettaisiin sijaa äitiyskeskusteluissa. Myös näytteessä K13 kirjoittaja kritisoi vallitsevaa kulttuuria ja neuvottelee vallitsevista ihanteista pohtien vaihtoehtoisia tapoja järjestää vanhemmuus:

K13 "Tää tilanne länsimaissa/Suomessa missä vanhemmat puurtaa käytännös yksin hirveiden kasvatuspaineiden alla on ihan älytön. Ei sen kuulu olla niin. Mun mielest lapset kuuluis olla paljon enemmän yhteisvastuulla ku mitä nyt on. Missä tuki ja yhteisöt?"

Näytteessä K13 kirjoittaja nimittää länsimaista ja suomalaista, vanhemmat yksin jättävää kulttuuria älyttömäksi peräänkuuluttaen yhteisöllisempää kasvatuskulttuuria. Hänen mukaansa lasten kasvatuksen "ei kuulu" jäädä yksin vanhemmille, implikoiden että vallitseva kulttuuri on järjen-, mutta ehkä myös luonnonvastainen. Katumus näyttäytyykin näytteissä K12 ja K13 ymmärrettävänä ja odotettavanakin reaktiona "hirveiden kasvatuspaineiden" alla. Tunnistamalla ja kritisoimalla äitiyden ihanteita kirjoittajat ravistelevat äitiyttä koskevia ihanteita ja tuovat ne olemassa olevaksi nimenomaan liiallisina vaatimuksina, eikä tavoittelemisen arvoisena ihanteena.

5.1.6 Katumus epäoikeudenmukaisuutena

Seuraavassa aineistopätkässä katumukseen suhtaudutaan epäoikeudenmukaisuutena lapsia, mutta erityisesti lapsettomuudesta kärsiviä kohtaan. Olenaisena piirteenä ilmeneekin odotus äitien kiitollisuuden tuntemisesta, kuten näytteessä K14 kirjoittaja tuo esiin:

K14 "Jos kaduttaa oma lapsi niin anna se toiselle joka haluaa sen lapsen eikä valita. [--] Toi [keskustelun aloittanut äiti] sanoo, että jos olisi tiennyt niin ei olis koko lasta tehnyt. Hyvin rakastava äiti joo. [--] Olen 30 vuotta yrittänyt saada lasta mutta en ole saanut. [--] Ärsyttää tommonen valitus."

Kyseinen kirjoittaja ehdottaa, että katumusta kokeva äiti luovuttaisi lapsensa jollekin, kuka tuntsi lapsesta kiitollisuutta turhia valittamatta. Sarkastisesti hän ilmaisee epäilyksensä siitä, kuinka rakastava katumusta kokeva äiti ylipäättään voi olla, vaikka kyseinen katumusta kokeva äiti oli ilmaissut rakastavana lastaan kaikesta huolimatta. Lopuksi hän tulee osin selittäneeksi omaa negatiivista suhtautumistaan kertomalla kärsivänsä itse lapsettomuudesta ja ärsyyntyvänsä katumusta kokevan äidin valituksesta. Katumus näyttäytyykin tälle kirjoittajalle epäoikeudenmukaisuutena samalla tavalla, kuin näytteen K4 katumusta kokeneelle äidille, joka piti omaa lisääntymiskykyään epäreiluna sellaisille lapsettomuudesta kärsiville, jotka voisivat kokea äitiyden ihanana ja täyttymyksellisenä. Äiti-ihmisyys ja ei-äiti-ihmisyys muodostuvat tässä aineistopätkässä hyvin selkeiksi kategorioiksi, joista neuvotteluvaraa ei juuri ole. Kirjoittaja

rakentaa äiti-ihmisyiden kategoriaa asettamalla sille vaatimuksen tuntee kiitollisuutta ja rak-
kautta. Tässä yhteydessä katumus näyttöytyy automaattisesti edellä mainitut tunteet poissulke-
vana tekijänä ja näin ollen katumus toimii suorana menolippuna ei-äiti-ihmisen kategoriaan.

6 Johtopäätökset

Lähestyin äitien katumuskokemuksia kysymällä, miten äidit kuvaavat katumusta, millaisia responsseja näihin kuvauksiin tuotetaan ja miten nämä kuvaukset ja responssit osallistuvat äitiyden kulttuuristen ihanteiden rakentamiseen. Katumuskokemusten ja niihin tuotettujen responssien kautta on mahdollista ymmärtää tapoja, joilla äitiyden normit ja ihanteet ylläpitäytyvät ja rakentuvat. Kuten Sihto ja Mustosmäki (2019, 169) havaitsevat tutkimuksessaan, myös omassa aineistossani korostuu äitien katumuksen pintautuminen saavuttamattomien ihanteiden ja täyttymättömien odotusten myötä nousseeseen kokemukseen omasta sopimattomuudesta äitinä. Äidit ovat sisäistäneet tiettyjä äitiyden ihanteita esimerkiksi siitä, mitä äitien kuuluu tuntea ja miten heidän kuuluu toimia. Kokiessaan epäonnistumista näiden ihanteiden ja odotusten tavoittelussa, he tulevat johtopäätökseen omasta keltavuudesta äitinä paikantamatta kritiikkiä itse ihanteisiin ja odotuksiin.

Sihdon ja Mustosmäen (2019) aiempaan tutkimustyöhön verrattuna aineistossani korostuu luonnollistettu äitiys ja äitiyden käsittäminen sisäsyntyisenä piirteenä. Äiti-ihmisyyteen ja vastaavasti ei-äiti-ihmisyyteen liitetään esimerkiksi biologiaan pohjautuvia, lisääntymiskykyä sääteleviä ruumiin toimintoja. Näissä kirjoituksissa korostuu käsitys ruumiista äitien omasta päätäntävällästä irrallisena toimijana, jolla on mahdollisuus viestiä äitien sopivuudesta tai sopimattomuudesta olla äitejä. Myös äideiltä odotettavat tunteet ovat paikoin hyvin luonnollistettuja ja esimerkiksi äitiyden ”ihanuuden” odotetaan heräävän äideissä luonnostaan. Äitiyden katumisen sisäsyntyisyyden ja ruumiillisuuden korostumisen aineistossani herättää uusia jatkotutkimusideoita. Äitiyden katumista olisi hyödyllistä tutkia esimerkiksi feministisen uusmaterialistisen tutkimuksen viitekehyksessä ja näin tuottaa tarkempaa tietoa siitä, miten äitiyden kulttuuriset ihanteet materialisoituvat äitien katumuskokemuksissa.

Äitien odotukset siitä, mitä äitiyden ”kuuluisi” olla ja miltä sen ”pitäisi” tuntua kertovat hyvin suorituskeskeisestä ja toisaalta myös individualistisesta kulttuurista. Yhtäältä äitiyden ihanteet asettavat valtavasti paineita äideille, ja äitiys näyttäytyy monille äideille suorituksena, jossa epäonnistuminen voi asettaa lasten hyvinvoinnin vaaraan. Toisaalta äitien odotukset äitiyden tuomasta ihanuudesta, täyttymyksellisyydestä ja nautinnosta, sekä samalla pettymys todellisuudessa paljastuneesta äitiyden kuormittavuudesta viestivät myös individualistisesta kulttuurista, jossa päämääränä on positiivisten tunteiden maksimointi. Myös sosiaalisen median rooli ilmenee näiden suorituspainoiden ja individualistisen nautinnon tavoittelun yhteydessä. Suorituskeskeisyys ja individualistinen kulttuuri näyttäytyvät tässä valossa hyvin yhteenkietoutuneina

nyky-yhteiskunnan kulttuuria kuvaavina piirteinä, sillä yksilökeskeisyyttä korostava sosiaalinen media osaltaan tuottaa ja ylläpitää suorituspaineita esitellessään siloteltua, nautintokeskeistä kuvaa ihmisten arjesta. Toisaalta äitien katumuskokemuksiin tuotetuissa responsseissa esiintyy myös yhteisöllisyyttä korostavat näkemykset, joissa kirjoittajat esimerkiksi toivovat voivansa keventää kuormittuneiden äitien taakkaa ja peräänkuuluttavat yhteisön tukea ja vastuuta hoivatyön saralla.

Kuten Sihdon ja Mustosmäen (2019) tutkimuksessa, tunnesäännöt näyttävät hyvin olennaisena osana omaa aineistoani. Katumusta tuntevat äidit pyrkivät tukahduttamaan ja piilottelemaan katumustaan sekä ulkopuolisilta, mutta myös itseltään. He tunnistavat katumuksen tunteena, jota ei ”saisi” äitiyden yhteydessä tuntea. Tunnesääntöjä pyritään siis noudattamaan tiukasti äitien katumuskokemuksissa, ja toisaalta näiden sääntöjen rikkomista pyritään peittelemään. Koska Sihto ja Mustosmäki (2019) keskittyivät tutkimuksessaan katuvien äitien kokemuksiin, tuo oma tutkielmani lisätietoa tunnesääntöjen ilmentymisestä myös äitien katumuskokemuksiin tuotetuissa responsseissa. Äitien katumuskuvauksiin tuotetuissa responsseissa esiintyy suurilta osin tunnesääntöjen väljempi noudattaminen, kuin äitien katumuskuvauksissa. Yhtäältä tunnesääntöjä väljennetään hyväksymällä katumus osaksi äitiyden kokemusta, mutta toisaalta tunnesäännöistä pidetään siinä mielessä kiinni, että katumukselle asetetaan selkeät rajat. Äitien katumuskuvauksiin tuotetuissa responsseissa korostetaan esimerkiksi katumuksen rajoittamista ajallisesti ja neuvotaan, että katumuksen tunteesta on syytä päästä ennen pitkää eteenpäin. Lisäksi katumuksen tuntemista rajataan siten, että sen kohdistuminen lapsiin esitetään kiellettyinä.

Äitiyden katumuksen kuvauksiin tuotettujen responssien väljempi suhtautuminen tunnesääntöihin sekä esimerkiksi ydinperheihannetta painottavan kulttuurin kritisointi kyseenalaistaa äitiyden katumisen tabuna. Aineistoni katumuskuvauksiin tuotetut responssit tunnistavat ja tunnustavat katumuksen osana äitiyden laajaa tunnekirjoa, mikä viestii siitä, että ilmiön olemassaolo tiedostetaan ja katumusta pidetään jaettuna kokemuksena. Ilmiön tunnistamiseen vaikuttaa osaltaan äitiyden katumisesta aiemmin tuotetut, esimerkiksi Donathin (2015a; 2015b) sekä Sihdon ja Mustosmäen (2019; 2021) kattavat tutkimukset, joilla on ollut mahdollisuus myötävaikuttaa ilmiön tuomisessa julkisen keskustelun pariin.

Äitiyden katumisessa näyttää sekä aiemman tutkimuksen, että oman aineistoni perusteella yhdistyvän kulttuurisista ihanteista, normeista sekä yksilö- ja suorituskeskeisestä kulttuurista syntyvät paineet, odotukset ja vaatimukset. Yhtäältä äitiyden käsittäminen sisäsyntyisenä piirteinä

ja sen oletaminen erottamattomana osana naisen täyttymyksellistä elämää sysää hoivavastuun naisten harteille ja tulee vähätelleeksi äitien näkemää vaivaa äitiyden eteen. Sen sijaan, että äitiyden oletetaan heräävän naisissa luonnostaan, äideille ja äitiydelle on perusteltua antaa enemmän arvostusta myös konkreettisin, sosiaalipoliittisin keinoin hoivataakan keventämiseksi. Toisaalta realistisemmat kuvaukset siitä, mitä on olla äiti, voivat tarjota naisille mahdollisuuden tehdä informoidumpia päätöksiä vanhemmaksi ryhtymisen suhteen.

Äitiys näyttäytyy aineistoni perusteella katumusta kokevien äitien sosiaalisessa todellisuudessa hyvin kapeana ja luonnollistettuna muottina, joihin kaikkien äitien tulisi mahtua. Äitiyden ihanteet ohjaavat äitejä pyrkimyksiin toteuttaa äitiyttä heille itselleen epäominaisin tavoin, vaikka ihanteiden ja korkeiden vaatimusten muodostama kuva ”täydellisestä” äidistä lienee kaikkien inhimillisten pyrkimysten tavoittamattomissa. Äitiyden ympärillä vallitsevaa suorituskeskeistä kulttuuria on syytä tarkastella kriittisesti. Tutkielmani perusteella on ajankohtaista asettaa sukupuoliittuneet vanhemmuuden ihanteet uudelleen neuvoteltaviksi, jotta äideillä olisi mahdollisuus toteuttaa äitiyttä itselleen luontevin tavoin.

Lähteet

Attila, Henna, Pietiläinen, Marjut, Keski-Petäjä, Miina, Hokka, Päivi & Nieminen, Markku (2018) Tasa-arvobarometri 2017. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, julkaisuja 2018:8.

Beauvoir, Simone de (1980) Toinen sukupuoli 1–2. Suomentaneet Iina Koskinen, Hanna Lukkari & Erika Ruonakoski. Helsinki: Tammi. Ranskankielinen alkuteos *Le deuxième sexe* 1–2 1949.

Chodorow, Nancy (1978) *The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and the Sociology of Gender* (Reprint 2019). University of California Press.

DiQuinzio, Patrice (2013) *The Impossibility of Motherhood: Feminism, Individualism and the Problem of Mothering*. Florence: Taylor & Francis Group

Donath, Orna (2015a) Choosing motherhood? Agency and regret within reproduction and mothering retrospective accounts. *Women's Studies International Forum*, 53, 200–209.

Donath, Orna (2015b) Regretting Motherhood: A Sociopolitical Analysis. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 40(2), 343–367.

Fingerroos, Outi, Kajander, Konsta, & Lappi, Tiina-Riitta (2022) *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Hochschild, Arlie Russell (1979) Emotion Work, Feeling Rules, and Social Structure. *The American Journal of Sociology*, 85(3), 551–575.

Jayyusi, Lena (1984) *Categorization and the moral order*. Abingdon: Routledge & Kegan Paul.

Kela (2022) Kelan lapsiperhe-etuustilasto 2021. Haettavissa osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022050432655>.

Matley, David (2020) “I miss my old life”: Regretting motherhood on Mumsnet. *Discourse, Context & Media*, 37, 100417–.

Meyers, Diana Tietjens (2001) The rush to motherhood-pronatalist discourse and women's autonomy: Maternity: New perspectives. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 26(3), 735–773.

Mustosmäki, Armi, & Tiina Sihto (2019) Äitiyden katuminen intensiivisen äitiyden kulttuurissa. *Sociologia* 56.4 (2019): 157–173.

Pedersen, Sarah (2016) “The Good, the Bad and the ‘good Enough’ Mother on the UK Parenting Forum Mumsnet.” *Women’s studies international forum* 59 (2016): 32–38.

Pedersen, Sarah & Deborah Lupton (2018) “‘What Are You Feeling Right Now?’ Communities of Maternal Feeling on Mumsnet.” *Emotion, space and society* 26: 57–63.

Rich, Adrienne (1995) *Of woman born: motherhood as experience and institution*. New York: Norton.

Sacks, Harvey, Jefferson, Gail, & Schegloff, Emanuel A. (1992) *Lectures on conversation*. Vol. 1. Oxford: Blackwell.

Salin Milla, Ylikännö Minna, Hakovirta Mia (2018) How to divide paid work and unpaid care between parents? Comparison of attitudes in 22 Western countries. *Soc Sci* 7 (10):188.

Sihto, Tiina, Mustosmäki, Armi (2021) The Most Invisible Maternal Experience? Analysing How Maternal Regret Is Discussed in Finland. Teoksessa Fitzgerald, Angela. (toim.) *Women’s Lived Experiences of the Gender Gap*. Singapore: Springer Singapore Pte. Limited, 109–120.

Sinai-Glazer, Hagit (2016) Who Else Is in the Room? The Good Mother Myth in the Social Worker–Mother Client Encounter. *Social Policy and Society: a Journal of the Social Policy Association*, 15(3), 351–367.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Haettu osoitteesta: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.